

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΓΓΡΑΦΑ
ΑΦΟΡΩΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Δημοσιεύονται ἑνταῦθα ἕξ ἰδιωτικά ἔγγραφα παρέχοντα ἐνδιαφερούσας πληροφορίες περὶ τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Μακεδονίας¹. Ταῦτα εἶναι: 1. Πωλητήριον τοῦ ἔτους 1843 ἐκ Ναούσης, 2. Διαθήκη τοῦ ἔτους 1868 ἐκ Στρούγκας, 3. Παραίνεσις περὶ κοινοτικῆς ὀργανώσεως τῶν Ἑλλήνων Θεσσαλονίκης τοῦ ἔτους 1872, 4. Ἐπιστολὴ τοῦ ἔτους 1878 ἐκ Μεγαρόβου περὶ τῶν Κουτσοβλάχων, 5. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ἐκδότην τοῦ παρόντος τῆς Ἀγγελικῆς Μεταλλينوῦ περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 εἰς τὴν Νάουσαν, καὶ 6. Ἐπιστολὴ τοῦ Νικολάου Βελώνη περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 εἰς τὴν Χαλκιδικήν.

1. Π ω λ η τ ῆ ρ ι ο ν τ ο ῦ ἔ τ ο υ ς 1 8 4 3 ἐ κ Ν α ο ῦ σ η ς. Πρωτότυπον, γραμμένον εἰς τὴν πρώτην σελίδα διφύλλου χάρτου, διαστάσεων 0,21×0,30μ. Τὸ πωλητήριον ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσίν μου παρὰ τοῦ φίλου συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Ἀριστοτέλους Γκούτα, καταγομένου ἐκ Ναούσης, πρόκειται δὲ περὶ ἔγγραφου συντεταγμένου εἰς γλῶσσαν λογίαν παρ' ἀνδρὸς ἐγγραμμάτου καὶ τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα δυστυχῶς δὲν γνωρίζομεν. Ὁ γραφικὸς χαρακτήρ τῆς ὑπογραφῆς Κωνσταντίνος Ἀναστασίου ὁμοιάζει πως, ἀλλὰ δὲν νομίζω ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ πωλητὴς τοῦ κτήματος. Ἡ πώλησις ἔλαβε χώραν τὸ ἔτος 1843 δηλαδὴ 20 ἔτη περίπου μετὰ τὸν νέον ἐποικισμὸν τῆς Ναούσης, τὸν ἐπακολουθήσαντα τὴν καταστροφὴν καὶ πυρπόλησιν τῆς ὠραίας καὶ ἡρωϊκῆς πόλεως κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Εἰς τὸ πωλητήριον αὐτὸ μεταξὺ τῶν ἄλλων βλέπομεν καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἀναστασίου Μάμαντη, τέκνου ἀναξίου τῆς ἡρωϊκῆς πόλεως, ὅστις μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος του ἐχρησιμοποιήθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους διὰ τὸν ἐπαναπατρισμὸν τῶν διασωθέντων Ναουσαίων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐγκατάστασιν Τούρκων, οἵτινες δὲν ὑπῆρχον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Νάουσαν.

Διὰ τοῦ παρόντος πωλητηρίου καὶ ἔμμαρτύρου γράμματος δηλοποιῶ τοῖς πᾶσιν ὁ ὑποφαινόμενος ὅτι ἔχων εἰς τὴν ἀγορὰν κτῆμα ἰδικόν μου γειτνιάζον δεξιόθεν μὲ ὀσπήτιον τοῦ Τζιτζη Τρούγκου, ἀριστερόθεν μὲ χάσι τοῦ Χατζηκωνσταντίνου Χατζηαργύρη, εἰς τὸ ὀπισθεν μὲ ὀσπήτιον τοῦ Γιαννάκη

1. Ἡ ὀρθογραφία καὶ ἡ οἰκιστικὴ διατηροῦνται ὡς ἔχουν.

Γρέκου και πλαγίως με κοινὸν δρόμον, κατὰ τῆς κραταιᾶς κρίσεως τοῦ σιουρούτι τὸ ἐτράφι σεφιλίκι¹ ἐν δρασκέλιον ἀφ' οὗ τὸ ἐχάρισα πρὸς τὸν Λάκη Πίππα, ὄλλην τὴν ἄλλην λοιπὴν οἰκοδομὴν μαζὺ καὶ ἰδιὸν μου κτῆμα τὸ ἐπώλησα αὐτοπροαιρέτως καὶ ἀβιάστως πρὸς τὸν ῥηθέντα Λάκη Πίππα διὰ γρόσια Νο 2.500: ἦτοι δύο χιλιάδας καὶ πεντακόσια, τὰ ὁποῖα ἔλαβον παρ' αὐτοῦ τούτου τῆ ἰδία στιγμῆ σῶα καὶ ἀνελλιπῆ μέχρι ὀβολοῦ, καὶ δὲν ἔχω νὰ λάβω τοῦ λοιποῦ παρ' αὐτοῦ τίποτε, ὡσὰν ὁποῦ ἐπωλήθη πρὸς αὐτὸν παρ' ἐμοῦ καὶ ἔλαβον ὄλλην τὴν ἀπαιτουμένην τιμὴν, ὡς προεῖπον, καὶ ἐπὶ τούτῳ θέλει εἶναι ἀπὸ τῆς σήμερον τὸ μέχρι τοῦδε κτῆμά μου ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ῥηθέντος Λάκη ὡς ἰδιὸν του κτῆμα. ὅστις βέβαια θέλει τὸ μεταχειρίζεται ὡς κτήτωρ αὐτοῦ χωρὶς νὰ ἐνοχλεῖται ἤδη μίτε παρ' ἐμοῦ, μίτε παρ' ἄλλον τινὸς κακεντρεχοῦς συγγενοῦς μου ὡς ἀπόλυτος ἐξουσιαστής αὐτοῦ. διὰ τὸ βέβαιον λοιπὸν ἔγινε τὸ παρὸν ἐνώπιον ἀξιολύμων ἀνδρῶν, καὶ ἐδόθη παρ' ἐμοῦ πρὸς αὐτὸν βεβαιωμένον ἐμοί τε καὶ τοῖς ὑποφαινομένοις τούτοις ἀνδράσιν, ἵνα ἔχη τὴν ἀπαιτουμένην ἐν τῷ κριτηρίῳ ἰσχὺν τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποφαίνομαι.

1843: 23: Ἰουλίου ἐν Ναούσση—

μάμαντης ἀναστασίου βεβεόνο τὰ αρωθεν
 Κωνσταντίνος Ἀναστασίου μαρτυροῦ
 Τώνης διμήτρη μαρτιροῦ
 θεοδόσις γεοργίου μάστιρο
 γιόργις Χατζημαλούσης μάστιρο
 δημήτρης Δεμπόγια μαρτιροῦ

2. Διαθήκη τοῦ ἔτους 1868 ἐκ Στρούγκας. Πρωτότυπον, γραμμένον εἰς τὰς δύο πρώτας σελίδας διφύλλου χάρτου, διαστάσεων 0,24×0,37 μ. Κατὰ τὸ ἔτος 1868 εἰς τὴν ὠραίαν κωμόπολιν τῆς περιοχῆς Ἀχρίδος, κατοικουμένην κατὰ πλειοψηφίαν ἀπὸ Ἑλλήνας ὡς καὶ βουλγαρικὴν μειονότητα, ἅπαντα τὰ ἐγγραφα δημοσίας χρήσεως συνετάσσοντο εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οἱ δημογέροντες ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον Ἑλλήνες καὶ ἅπαντες οἱ ἱερεῖς ὡσαύτως. Σὺν τῷ χρόνῳ εἰσεχώρησαν Σλάβοι, κυρίως δὲ Βούλγαροι, ὡς ἐμφαίνεται τοῦτο ἐκ τινῶν ὀνομάτων καὶ τοπωνυμίων. Ἡ δημοσιευμένη ἐνταῦθα διαθήκη μοὶ παρεδόθη ἀπὸ τὸν ἐκ Στρούγκας καταγόμενον καὶ πρό τινῶν ἐτῶν ἀποθανόντα ἐνταῦθα εἰς μεγάλην ἡλικίαν διπλωματοῦχον πολιτικὸν μηχανικὸν Τ. Παπαῖωακείμ.

Σήμερον ἡ Στρούγκα ἀνήκει εἰς τὴν Νότιον Γιουγκοσλαβίαν· οἱ Ἑλλήνες κάτοικοι ἐγκατέλειψαν τὴν γενέτειραν καὶ κατέφυγον ὡς πρόσφυγες

1. Αἱ τρεῖς τουρκικαὶ λέξεις σημαίνουν: suret = ἀντίγραφον ἐπίσημου ἐγγράφου, et raf-i = ὄρια τοῦ, sefillik = ἡ μετάφρασις τῆς λέξεως δὲν κατέστη δυνατὴ· πρόκειται πιθανῶς περὶ κακῆς ἀποδόσεως τοῦ γράφοντος.

εἰς τὴν Ἑλλάδα (Μακεδονίαν), οἱ δὲ παραμείναντες ἐξεσλαβίσθησαν ποικιλοτρόπως καὶ νέοι Σλάβοι, ἐκ Βουλγαρίας ἰδίως καὶ Γιουγκοσλαβίας, ἐγκατεστάθησαν ἐκεῖ.

Ἐπιτομή τοῦ βιβλίου τοῦ ἁγίου Πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. σ. 1

Ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τῇ ἑβδόμῃ Ἰανουαρίου μηνὸς τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑξήκοστοῦ ὀγδόου Σωτηρίου ἔτους, ἡμέρα Κυριακῆ, ἐγένετο ἡ παροῦσα διαθήκη μου, Ἀρχιερατεύοντος τοῦ Ἁγίου Πρεσπῶν Κυρίου Μελετίου.

Ὁ κάτωθι ἰδιοχείρως ὑποφαινόμενος, ἐκκληρῶν χριστιανικά τε καὶ φιλοστοργικὰ καθήκοντα, καὶ ἀκόλουθος γενόμενος τῷ θεῷ ῥητῶ «Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν ἢ ὥραν, καὶ τὰ λοιπὰ ἅτε δεῖ». διατίθημι οἰκεία βουλῆ σήμερον ἐγκαίρως, πρὶν ὁ ἀναπόφευκτος τοῖς πᾶσι καὶ ἀπροόρατος θάνατος καταλάβῃ με ἐνόσω ἔχω τό τε σῶμα καὶ τὸν νοῦν ὑγιῆ, τὴν ἦν ἔχω κατάστασιν, κινήτην τε καὶ ἀκίνητον, ὡς ἀκολουθῶς.

Α'. Ἐπικαλοῦμαι τὴν ἀπὸ ψυχῆς συγχώρησιν τῶν τε ἱερέων καὶ ἀπάντων τῶν συμπολιτῶν μου, παρέχων καὶ γὰρ αὐτοῖς πληρεστάτην συγχώρησιν.

Β'. Τοῖς τρισὶν υἱοῖς μου, Νικολάω καὶ Βασιλείῳ καὶ Χρίστῳ ἐξίσου ἀφήμι οἰκειοθελῶς καὶ αὐτοπροαιρέτως τάδε. α'. τὴν εἰς Βαρόσιον Στρούγας κειμένην οἰκίαν μου μεθ' ὅλων τῶν ἐν αὐτῇ οἰκιακῶν σκευῶν τε καὶ ἐπίπλων, καὶ τῶν τοιούτων κινήτων τε καὶ ἀκινήτων ὑπαρχόντων πρὸς δὲ καὶ τὸν παρακείμενον αὐτῇ κῆπον. β'. τὸ ἀνήκόν μοι μερίδιον τοῦ εἰς Βαρόσιον Στρούγας κείμενον ξενοδοχείου (χανίου), ἧτοι τὸ ἡμισυ τοῦ χανίου μέχρι τοῦ μεσοτοίχου καὶ τῶν σταλαγματιῶν, ἐκεῖθεν δὲ πρὸς νότον, ὅλον τὸ μέρος τὸ ἔσθθεν, καθὸ ἐμόν, συνεχόμενον δὲ ἤδη μετὰ τοῦ χανίου. γ'. τὰ εἰς Στρούγας σύνορον δύο χωράφια μου, τὸ μὲν εἰς Καμενίμους κείμενον (ἐκ δύο καὶ ἡμίσεος στρεμμάτων συγκείμενον), τὸ δὲ ἕτερον εἰς Λένιστα (ἐξ ἡμίσεος στρέμ. συγκείμενον). δ'. τὰ δύο ἀμπέλιά μου, τὸ μὲν εἰς Ῥωδόλιστα σύνορον κείμενον καὶ ἐξ ἡμίσεος στρέμ. συγκείμενον, τὸ δὲ εἰς Στρούγας σύνορον Σάδοϊ, καὶ ἐξ ἑνὸς τρίτου στρέμματος περιπου συγκείμενον. Ὅλα ταῦτα ἀφήμι ἐξίσου τοῖς τρισὶν υἱοῖς μου.

Γ'. Ταῖς τρισὶ θυγατράσι μου, Μαρία, Ἀρσα, καὶ Βασιλικῆ, ὡσαύτως ἀφήμι οἰκειοθελῶς καὶ αὐτοπροαιρέτως ἀνὰ πεντακόσια γρόσια σωστὰ ἐκάστη αὐτῶν.

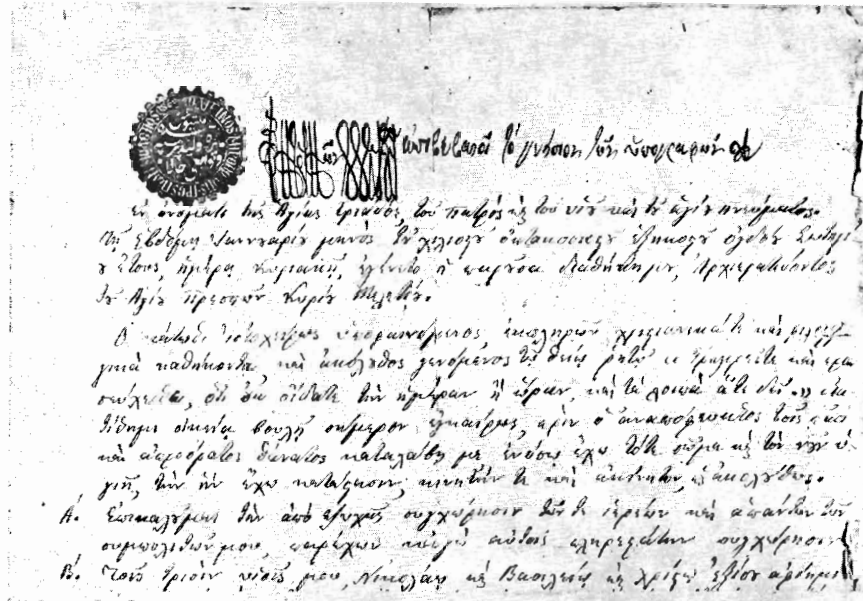
Δ'. Τῷ Κυριάρχῃ ἡμῶν ἁγίῳ Πρεσπῶν, ἀφήμι πενήκοντα γρόσια σωστά.

Ε'. Τῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τιμωμένη ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ τῆς πατρίδος μου, πρὸς δὲ καὶ τοῖς Ἐκπαιδευτικοῖς καταστήμασι τῆς πατρίδος μου ἀφήμι τριάκοντα γρόσια.

ΣΤ'. Διὰ τὴν μέλλουσαν κηδεῖαν μου ἀφήμι γρόσια ἑκατὸν ὡσαύτως ἀφήμι γρόσια εἴκοσι, ἵνα μετὰ τὸν θάνατόν μου διανεμηθῶσι τοῖς ἀπόροις διὰ ψυχικὴν μου ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν ὡσαύτως καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ

μὲ θάψωσιν ἱερεῖς καὶ διὰ σαραντάριον ἀφήμι τὸ ὄλον εἴκοσι καὶ πέντε γροῖσια σωστά.

Ζ'. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἐκλέξας ὡς ἐμὸν ἐπίτροπον τέλειον καὶ προστάτην, τὸν Κύριον Κώσταν Μπίλιαν (ὡς ὁ ἴδιος παρὰ πόδας ἰδίᾳ ὑπογραφῇ συνολογεῖ), διορίζων αὐτὸν μετὰ τὸν θάνατόν μου ἐκτελεστήν, καὶ ἐπιμελητὴν
 σ. 2 ὑπὲρ τῆς ἐντελοῦς ἐκπληρώσεως | τῆς παρούσης διαθετικῆς διατάξεώς μου,

Ἡ διαθήκη τοῦ ἔτους 1868 (ἀρχὴ τοῦ χειρογράφου)

ἵνα ἀποδώσῃ ἐνὶ ἐκάστῳ τὰ ἀνήκοντα ἐκ τῶν ἐνδιαλαμβανομένων ἐν τῇ παρούσῃ καὶ γνησίᾳ διαθήκῃ μου, οἷον χρήματα καὶ τὰ τοιαῦτα κινητὰ τε καὶ ἀκίνητα ἀπάσης τῆς σήμερον σωζομένης περιουσίας μου πράγματα, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἐμὴ κυρία καὶ καθολικὴ θέλησις ἐνώπιον Θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπων, ἐνώπιον παντὸς κριτηρίου δικαιοσύνης καθεστῶτος ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι οὕτως ἠδῶόκησα. Ὁ δὲ μετὰ τὸν θάνατόν μου τολμήσας ἐκ προθέσεως νὰ διασεύσῃ τὴν παροῦσαν ἐμμάρτυρον καὶ ἐπικεκυρωμένην διαθήκην μου οἰοσθήποτε καὶ ἂν ᾗ ὁ τοιοῦτος, νὰ ἔχῃ τὴν κατάραν τῶν ὑπὸ τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρεσβενομένων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ Θεοφόρων Πατέρων. Τελευταῖον δὲ παρακαλῶ τὸν Σεβαστὸν Κυριάρχην Ἁγίων Πρεσπῶν, ὅπως ἀναγνωρίσας ἐπισήμως τὴν παροῦσαν διαθήκην μου γνησίαν, ἐπιβεβαιώσῃ καὶ ἐπικυρώσῃ αὐτὴν κυριαρχικῶς διὰ τῆς σφραγίδος, ἵνα ἔχῃ τὴν πᾶσαν ἰσχὴν καὶ κῦρος ἐν παντὶ κριτηρίῳ δικαιοσύνης καθεστῶτι ἐπὶ τῆς γῆς. Ὅθεν ἐγένετο ἡ παροῦ-

σα ἐπίσημος διαθήκη μου, ὑπογεγραμμένη παρ' ἐμοῦ ἰδιοχείρως, προσμεμαρτυρημένη δὲ καὶ παρ' ἀξιοπίστων καὶ εὐνοηπέδων ἀτόμων, ἐπιβεβαιωμένη δὲ καὶ ἐπικεκρωμένη Κυριαρχικῶς. Τῆ 7ῃ Ἰανουαρίου τοῦ 1868 ἐν Στρούργα. (Ἔπονται οἱ ἀνήκοντες μάρτυρες).

Παπὰ Ἰωάννης Πρωτόπαπα ἐφημέριος

Παπὰ Γεώργιος ναουμίδης

ιαστέφο τζακας ἐπητροπ(ος)

Ἄκολουθοῦν ἄλλαι δέκα ὑπογραφαὶ δυσανάγνωστοι μετὰ τινος δυσαναγνώστου σημειώσεως.

3. Παραίνεσις περὶ κοινοτικῆς ὀργανώσεως τῶν Ἑλλήνων Θεσσαλονίκης τοῦ ἔτους 1872. Πρωτότυπον, γραμμένον εἰς τὰς τέσσαρας σελίδας διφύλλου χάρτου, διαστάσεων 0,15×0,24μ. Ἡ κατωτέρω παραίνεσις περὶ κοινοτικῆς ὀργανώσεως κ.λ. τῶν Ἑλλήνων τῆς Θεσσαλονίκης προέρχεται ἀπὸ τὸν ὑπὸ ψευδώνυμον γράφοντα Ἰκέσιον Γ. Λάτριν. Δὲν κατῶρθωσα ν' ἀνακαλύψω ποῖος κρύπτεται ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον. Ὑποθέτω ὅτι εἶναι διπλωματικός τις ὑπηρετήσας εἰς Θεσσαλονικὴν καὶ καλῶς γνωρίζων πρόσωπα καὶ πράγματα. Τὸ περιεχόμενον παρουσιάζει σημαντικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν δημοσίαν ζωὴν τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονικῆς πρωτευούσης κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα τοῦ 19ου αἰῶνος, αἱ δὲ παρεχόμεναι ὁδηγίαι διὰ τὴν ὀργάνωσιν αὐτῆς εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς κοινοτικῆς, οἰκονομικῆς καὶ ἐθνικῆς δραστηριότητος, εἶναι ὁδηγίαι σοφοῦ ἀνδρὸς καλῶς γνωρίζοντος πρόσωπα καὶ πράγματα. Εἰς χεῖρας μου περιήλθεν ἐκ δωρεᾶς οἰκογενείας παλαιῶν Θεσσαλονικέων, οἵτινες ἐξέλιπον ἤδη μὴ ἀφήσαντες διαδόχους.

Ἰδιαιτέρον αὐτοσχέδιον

Ἀθήνηθεν

7 Μαρτ(ίου) 1872

σ. 1

Ἀδελφὲ χαίροις ὑγιαίνων καὶ εὐπραγῶν!

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν λέγων καὶ γράφων πολλὰ οὐ μόνον διὰ τὴν ζητουμένην βελτίωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων πραγμάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, (δὲν λέγομεν Ἑλλάδος, διότι Ἑλλάς ὑπάρχει ἀνέκαθεν καὶ ἔξω τοῦ βασιλείου), ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν εἰρηρικὴν καὶ ἄπαστον πρόοδον τῶν ἐκτὸς τοῦ βασιλείου ἡμετέρων ὁμογενῶν, ἐφρόντισα οὐκ ὀλίγον καὶ περὶ τῆς νῦν πρωτευούσης καὶ ἐμπορικῆς πόλεως τῆς εὐρυχώρου καὶ εὐάνθρου Μακεδονίας, πόλεως παραλίας καὶ εὐθέτου, ποτὲ δευτερευούσης ἐν τῇ μεγάλῃ τῶν Χριστιανῶν Αὐτοκρατορῶν ἐπικρατεία. Ἐπισκεφθεὶς δὲ καὶ τὴν πρώην μεγαλόπολιν ταύτην παροδι-

κῶς τρεῖς ἢ τετράκις, ὠμίλησα εἰς πολλοὺς τῶν ἐν αὐτῇ πολιτῶν, προτείνων τ' ἀκόλουθα, περὶ ὧν καὶ ἔγραφα πολλάκις.

1ον. Νὰ διατηρῶσι καλῶς τὸ ἀνώτερον Σχολεῖον, ὡς Γυμνάσιον, ἀξιά-
νοντες τὴν ἐν αὐτῷ Βιβλιοθήκην.

2ον. Νὰ ἔχωσιν εἰς καλὴν κατάστασιν πάντοτε καὶ τ' ἀλληλοδιδασκτικὰ
Σχολεῖα τῶν ἀρρένων, συνιστῶντες καὶ ἰδιαίτερα.

3ον. Νὰ συστήσωσι καὶ διατηρῶσι καλῶς τὸ ἀναγκαῖον Παρθεναγωγεῖον
σ. 2 καὶ οὕτως, ὥστε νὰ ἐξέρχωνται ἀπ' αὐτοῦ/τινὲς διδασκάλισσαι διὰ τὰ περὶ-
χωρα καὶ τὰ ἐνδότερα, ἐκεῖ μάλιστα, ὅπου ἀρμόζει καὶ συμφέρει νὰ εἰσάγεται
βαθμηδὸν ἢ ἀπολεσθεῖσα χρῆσις τῆς ἐθνικῆς γλώσσης.

4ον. Νὰ συστήσωσι καὶ διατηρῶσι καλῶς μίαν Λέσχην.

5ον. Νὰ σχηματίσωσι καὶ Σύλλογον, ὅστις νὰ φροντίζη πρὸς τοῖς
ἄλλοις περὶ τῆς καλῆς συντάξεως καὶ τακτικῆς ἐκδόσεως μιᾶς ἐμπορικῆς
ἐφημερίδος, περιεχούσης πάντοτε ἐκτὸς τῶν ἐμπορικῶν
καὶ φιλοτεχνικῶν εἰδήσεων καὶ διατριβὰς περὶ τῆς παλαιᾶς Γεωγραφίας καὶ
Ἱστορίας τῶν διαφόρων τῆς Μακεδονίας τόπων καὶ περὶ τῆς νῦν καταστάσεως
αὐτῶν κ.λ.π.

6ον. Οἱ δυνάμενοι ν' αὐξάνωσι πάντοτε τὴν ἑαυτῶν κτηματατικὴν πε-
ριουσίαν ἐντὸς καὶ πέραν τῆς πόλεως, ἀγοράζοντες καὶ τὰς χερσωμένας γαίας.
Οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι ν' ἀγοράζωσι τόπους δι' ἑταιρισμοῦ, καὶ διὰ λαγοῦ ἔπειτα
μοιραζόμενοι αὐτοὺς κατὰ τὸ παλαιὸν σύστημα.

7ον. Οἱ αὐτόθι Ἑλληγες νὰ ἐλκύωσιν εἰς συνοίκησιν ἐκ τοῦ Ὀλύμπου καὶ
τῶν ὄρειων μερῶν τινὰς ὁμογενεῖς, ἵνα καὶ οὕτω ἐνισχύηται κατ' ὀλίγον ἡ κοι-
νότης αὐτῶν. Ἡ πρόνοια καὶ ἡ προτροπὴ κατορθώνουσι πολὺν διὰ χρόνον.
Ἀνάγκη δὲ διὰ παντὸς τρόπου νὰ γίνεται μείζων καὶ εὐπορότερος (διὰ τῶν
τεχνῶν, τῆς ναυτιλίας, τῆς γεωπονίας) ὁ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐλληνικὸς πληθυ-
σμός, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν.

8ον. Παρὰ τοῦ Ἱεροῦ κλήρου καὶ τῶν λογίων τοῦ τόπου νὰ προτρέπωνται
σ. 3 αἱ οἰκογένειαι καὶ οἱ δυνάμενοι νέοι εἰς ἔγκαιρον καὶ ἄπροικον (ἦτοι ἀπαζά-
ρευτον) γάμον.

9ον. Οἱ ὁμογενεῖς ἡμῶν ν' ἀγοράσωσιν ὄλον τὸ παράλιον, εἰ δυνατόν, καὶ
νὰ σχηματίσωσιν αὐτοῦ καλασσοκίαν καὶ διάφορα καταστήματα,
ἵνα ἔχωσι τὴν ἐκ τῆς θαλάσσης ὠφέλειαν, χρηματικὴν καὶ σωματικὴν. Ἐπὶ
τούτῳ ἔρῳρα ἔκτοτε καὶ αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ Βυζαντίῳ τὴν ἰδέαν τῆς κατεδαφί-
σεως τοῦ ἠρειπωμένου περιβόλου τῆς πόλεως.

10ον. Εἰς τὴν ἡμετέραν κοινωσίαν νὰ εἰσάγωμεν ἐκάστοτε τινὰς ἑτερο-
δόξους, προτεστάντας μάλιστα, Βρεττανούς, Ἀμερικανούς, Γερμανούς καὶ
τοὺς ἀνατολικοὺς Ἀρμενίους, (οἵτινες εἰσὶν ὁμόδοχοι ἡμῶν, διαφέροντες μόνον
κατὰ τινὰ ἔθιμα), πάντας δὲ τούτους μετὰ τῆς ἐγγράφου καὶ ἐμμαρτύρου
ὑποχρεώσεως νὰ εἶναι τὰ τέκνα Ὀρθόδοξα καὶ νὰ ἐκπαιδεύωνται διὰ

τὰ ἑλληνικὰ τῶν τόπων σχολεῖα. Τοῦτο δὲ πρὸς ἐνίσχυσιν τινὰ τῶν ἡμετέρων κοινοτήτων, καὶ ἵνα μὴ ἀρπάζοντες τοὺς γαμβροὺς αὐτοὺς οἱ συνοικοῦντες Λατίνοι, καὶ αὐξανόμενοι ζημιῶσιν ἡμᾶς πολὺ πλέον δι' οὗ τρέφουσι πάντοτε μίση φανατικοῦ.

11ον. Τινὲς τῶν ἡμετέρων νὰ γίνωνται Διερμηνεῖς ἢ πράκτορες τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, μάλιστα τῶν προτε|σταντικῶν, ἵνα καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου ὠφελῶνται κατὰ τι αἱ ὁμογενεῖς κοινότητες, εὐρίσκουσαι προστασίαν τινά. σ. 4

12ον. Οἱ αὐτοὶ Ἕλληνες νὰ ἔχωσι φίλους πάντοτε τοὺς ἀνατολικοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς ἀθωωτέρους καὶ φιλελληνικοτέρους τῶν κρατούντων καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Πρὸ πολλοῦ ἔγινε τὸ Παρθεναγωγεῖον, διατηρούμενον ἐπιμελῶς, καὶ ἡ Λέσχη, μὴ κτισθεῖσα εἰσέτι ἐπίτηδες. Ἀγνοοῦμεν δὲ τὴν κατάστασιν τοῦ Γυμνασίου καὶ τῶν μικροτέρων ἀρθρικών σχολείων. Ποῦ δὲ ὁ Σύλλογος; Ποῦ ἡ Τυπογραφία καὶ ἡ Ἐφημερίς; Ποῦ ἡ ἄλλη περὶ τῆς πόλεως ταύτης πρόνοια;

Σᾶς δίδω νύξιν τινά, γνώσκων καὶ συμπεραίνων τὴν φιλογενηίαν σας. Ἐπειδὴ εὐρίσκεσθε αὐτοῦ πρὸ πολλοῦ, μὴ λείψετε νὰ ἐνεργήσετε πάντοτε πлагίως καὶ ἀνεπαισθήτως καὶ ἀνεπιδείξεως καὶ κρότου πᾶν τὸ συντεῖνον πρὸς τὴν ποθουμένην πρόοδον τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος, ἐν ἧ διαμένετε, π ρ ό δ ο ν ἄ π α υ σ τ ο ν κ α τ ἄ π ἄ ν τ α.

Εἰς τὸ προξενεῖόν σας ὑπάρχει Διερμηνεὺς ὁ πενθερὸς τοῦ φίλου Βασιλείου Θεοδοσίου, τοῦ ἐν Σμόρην. Δότε τον, παρακαλῶ τοὺς χαιρετισμούς μου, καὶ εἶπατέ τον νὰ μὴ λησμονῇ ὅσα τὸν εἶπα ἄλλοτε περὶ Θεσσαλονίκης. Ἄς εἶπῃ καὶ τοὺς προσκνησιμούς μου εἰς τὸν Ἀρχιερέα καὶ τοὺς χαιρετισμούς μου τοῖς κυρίοις Ἀββὸτ κ.λ.π. Σᾶς ἀσπάζομαι

Ἰκέσιος Γ. Λάτσης.

4. Ἐπιστολὴ τοῦ ἔτους 1878 ἐκ Μεγαρόβου περὶ τῶν Κουτσοβλάχων. Πρωτότυπον γραμμένον εἰς τὰς τέσσαρας σελίδας διφύλλου χάρτου, διαστάσεων 0,127×0,260μ. Ἡ κατωτέρω δημοσιευομένη ἐπιστολὴ προέρχεται ἐπίσης ἐκ δωρεᾶς παλαιοῦ φίλου, εἰς χεῖρας τοῦ ὁποίου περιήλθεν ἐκ δωρεᾶς ἐπίσης δημοδιδασκάλου τινὸς καταγομένου ἀπὸ τὸ Μεγάροβον τῆς Βορείου Μακεδονίας (περιοχὴ Μοναστηρίου), οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τοῦ ὁποίου, Κουτσόβλαχοι, Ἕλληνες ὄντες, προσέφερον μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τὴν μητέρα πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα. Αἱ παρεχόμεναι πληροφορίαι εἶναι σημαντικαὶ διὰ τὸ θαυμάσιον κουτσοβλαχικὸν στοιχεῖον τῆς Μακεδονίας ἐν γένει, τὸ ὁποῖον ἀνέδειξεν ἄνδρας ἐπιφανεῖς, τὴν δρᾶσιν τῶν ὁποίων ἄριστα περιγράφει εἰς τὸ δίτομον ἔργον τοῦ ὁ ἀποθανόν πρό τιος ἐξαίρετος ἔμπορος τῆς Θεσσαλονίκης Τηλέμαχος Κατσουγιάννης, φίλος ἐκλεκτὸς μὲ πηγαῖα ἔθνικα αἰσθήματα.

σ. 1

Ἐν Μεγαρόβω τὴν 13 Νοεμβρίου 1878

Φίλτατε Νικολάκη. Ὡς σύ, οὕτω καὶ ἐγὼ περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς ἔλαβον τὴν ἐπιστολήν σου, θὰ ἦτο ἴσως ἀβελτηρία τοῦ κομιστοῦ.

Ἐπίτρεψόν μοι νὰ σοὶ εἶπω ὅτι ἡ ἐπιστολή σου μοι ἐφάνη ἀρκετὰ διπλωματικὴ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ὅτι ἀπαντῶσα εἰς ἕκαστον τῶν ἀρθρῶν μου δὲν μοι ἔλεγε τι νέον ἐκ μέρους σου.

Ἐγὼ ὅμως μὴ περιοριζόμενος νὰ σὲ ἀπαντήσω εἰς ὅσα εἶνε ἀνάγκη θέλω σοὶ εἶπει καὶ τὰς σκέψεις αἰτινες μὲ κατέχουσι πρότερον τῶν ἄλλων κατ' αὐτὰς πρῶτον μὲ βασανίζει ἡ ἀβελτηρία τῶν ἐνταῦθα σχολείων διὰ τὰ ὁποῖα ἔπρεπε πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ φροντίσῃ συντόμως ἡ ἑλλ. κυβέρνησις, πρὸ πάντων τὰ δημοτικά. Δὲν ἀγνοεῖς ὅτι ἐν Τυρνοβομεγαρόβω (διότι μία κόμη εἶναι τὰ δύο μέρη) οἱ κάτοικοι εἶναι Βλάχοι οἵτινες καθὼς καυχῶνται οἱ Ἕλληνας ὅτι ἀπερρόφησαν πολλὰ ἔθνη ἐν τῇ ἀρχαιότητι, καὶ σήμερον ἀκόμη ὅτι ἐξελλήνισαν Ἀλβανούς καὶ Βλάχους, οὕτω καὶ αὐτοὶ δύνανται νὰ καυχηθῶσι ὅτι ἐξεβλάχισαν Ἕλληνας, Ἀλβανούς καὶ Βουλγάρους. Μία διαφορὰ ὑπάρχει ἐν τῇ ἐκβλαχίσει ταύτῃ, ὅτι οἱ ἐκβλαχισθέντες ὅτι δήποτε καὶ ἂν ἦσαν, σπουδάζουσι ὡς φρονοῦσιν ἑλληνικῶς. Ἄν ὅμως ποτε γυρίσουν τὸ φύλλο τότε χάνομεν μαζὶ μὲ τοὺς Βλάχους καὶ τοὺς ἐκβλαχισθέντας Ἕλληνας καὶ Ἀλβανούς. Καὶ δὲν σοὶ λέγω

σ. 2

ταῦτα ἄνευ λόγου/καὶ ὑποστάσεως. Πρὸ πολλοῦ ἤδη ὑπάρχει ἐν Τυρνοβῷ βλαχικὸν σχολεῖον^{α)}, τὸ ὁποῖον μολονότι δὲν εὐδοκιμεῖ, ὑφίσταται ὅμως. Ἐκατοντάδες Τυρνοβομεγαριτῶν ἐργάζονται καὶ κατοικοῦσιν ἐν Βλαχίᾳ. ἡ βλαχικὴ κυβέρνησις κατώρθωσε νὰ λάβῃ ἄδειαν πρὸς ἐλευθέραν ἴδρυσιν σχολείων καὶ ὁ Ἀπόστολος Μαργαρίτης ἰδρύει τοιοῦτον ἐν Βιτωλίοις. Τὸ ἔγγραφον λέγει μετὰ τῶν ἄλλων («ἐπειδὴ ὁ ἑλληνικὸς κληρὸς ἐμβάλλει προσκόμματα εἰς τὴν σύστασιν βλαχικῶν σχολείων, συνωδὰ τῶ νόμῳ τῶ ἐπιτρέποντι τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν θρησκείας καὶ γλώσσης παραιοῦμεν τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς νὰ διευκολύνωσι τὴν ἴδρυσιν βλαχικῶν σχολείων»). Βλέπεις λοιπὸν ὅτι δὲν εἶναι μάταιοι οἱ φόβοι μου. Πρόσθετε εἰς ταῦτα ὅτι ἡ βλαχικὴ κυβέρνησις ἠρξάτο συλλέγουσα καὶ κοράσια τὰ ὁποῖα προτίθεται, διδάξασα νὰ νυμφεύσῃ μὲ ἐγγχωρίους διδασκάλους. Τὸ μέτρον τοῦτο εἶναι συνετὸν διότι διὰ τῶν διδασκαλιστῶν δύνανται οἱ διδάσκαλοι νὰ εἰσχωρῶσιν καὶ εἰς οἰκογενείας ὕπερ εἶναι πολὺ ὠφέλιμον. Οὗτοι μὲν οἱ ἐκ Βλάχων φόβοι, οἱ δὲ μαθηταὶ ἐνταῦθα διατρίβουσιν ἐν τῇ δημοτικῇ σχολῇ κατὰ μέσον ὄρον β'. ἔτη καὶ ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ β'.

Ἄλλο ἐν ἐνθύμημα κωκλοφορεῖ ἀπὸ τινος εἰς τὸν νοῦ μου. Ἐπιθυμῶ νὰ μάθω τὴν ἱστορίαν τῶν Ἑβραίων τῆς Θεσσαλονίκης. Ἠξεύρω ἀπλῶς ὅτι οὗτοι

α). Ὁ βλαχοδιδάσκαλος βλαχίζων βεβαίως τοῖς λέγει ὅτι τὸ Τύρνοβον εἶναι σύνθετον ἀπὸ τὸ Terra nova, ἐγὼ δὲ ὅτι τὸ Μέγαροβοτύρνοβον εἶναι τὰ ἀρχαῖα Μακεδονικὰ Μέγαρα, καὶ ὅτι ὁ πληθυντικὸς τῆς λέξεως ἀποδεικνύει ὅτι ταῦτα ἦσαν διττὰ ἄνω καὶ κάτω διὸ ἀποκαλῶ τὸν μὲν Τύρνοβον κάτω Μέγαρον τὸ δὲ Μεγάροβον ἄνω Μέγαρον.

ἐξειδιώχθησαν ἐκ τῆς Ἰσπανίας· εὐκολον εἶναι νὰ μάθω πότε, ἀλλὰ πόσοι; ἰδοὺ ποῦ ἔγκειται ἡ δυσκολία· δύναται τις νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὰ ληξιαρχικά βιβλία τῶν Τούρκων· ἀλλὰ ταῦτα ὑπάρχουσιν ἄραγε, ἢ εἶναι ἀκριβῆ; Ὅπωςδὴποτε ἀπαιτεῖται ἐργασία διὰ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ τις. Βεβαίως ἐννοῶ ὅτι οὐχὶ ἐκ συμπαθείας πρὸς τοὺς Ἑβραίους ζητῶ νὰ μάθω τὴν ἱστορίαν των, ἀλλ' ἐκ φόβου πρὸς τὴν πατρίδα μου. Καθ' ὃν καιρὸν ἐδίδαξεν ὁ Παῦλος ἐν Θεσ/νίκῃ, ὑπῆρχον ἀσκετοὶ Ἑβραῖοι, ὡς καὶ ἐν Βερολίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἐξελληνίσθησαν διότι ἀργότερα δὲν φαίνονται. Ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Θεσ/νίκης ὑπὸ Νορμανδῶν; τὸ 904 μόνον 3 Ἑβραῖους ἀναφέρει ὁ Παπαρρηγόπουλος. Βεβαίως δὲ τότε δὲν εἶχε γίνει ἡ Ἰσπανικὴ μετανάστευσις. Ἀνέγνων γεωγραφίαν τινὰ τοῦ Λωρέντη ἐν ἧ, γραφείσῃ τὸ 1838, οἱ Ἰου/(δαῖ)οι λέγονται ἰσάριθμοι τοῖς Ἑλλησι δηλαδὴ 18.000. Τοῦτο δεικνύει ὅτι οὐ μόνον οἱ Ἰουδαῖοι ἠῤῥησαν τεραστίως, ἀλλ' ὅτι καὶ οἱ Ἕλληνες ἠλαττώθησαν ...¹

Ἐὰν μοι ἀπαντήσῃς δός μοι διασαφήσεις τινὰς περὶ Ἑβραίων ἂν γνωρίζῃς.

Δὸς εἰς τὸν σὺλλογον τὰ βιβλία τὰ ὁποῖα σοὶ γράφω ἰδιαιτέρως καὶ λάβε ἐπιστολὴν καὶ ἀπόδειξιν τῆς παραλαβῆς των. Ὁ Βεναν εὐρίσκεται παρ' ἐμοί. Τὸ δὲ Νεώτερον Πνεῦμα παρὰ τῷ Καστάνῳ. Τὰ βιβλία εἶναι ταῦτα.

- 1) Ὀμηρικὴ θεολογία.
- 2) Ὀμηρικὸν ζήτημα
- 3) Ὀμηρικῶν ἐπῶν ἱστορία
- 4) Ἱστορία τῆς ἑλλ. φιλολογίας (2 τόμοι)
- 5) Voyage autour du monde
- 6) Le roman de la terre
- 7) Τὰ ταξείδια τοῦ πλοίαρχου Χαλτεράς 2 τόμ.
- 8) Grammaire comparée des langues classiques (1 τόμος)
- 9) La vie de Jesus (θὰ τὸ πέμψω ἐγὼ)
- 10) Κριμαϊκὴ ἐκστρατεία
- 11) Τὸ νεώτερον πνεῦμα
- 12) Ἱστορικαὶ πραγματεῖαι Παπαρρηγοπούλου
- 13) Ἡ ἀλωσις τῆς Κ/λεως ὑπὸ τῶν Φράγκων.

Χαῖρε Ὁ σὸς Χατζὸς (;)

5. Ἐπιστολὴ τῆς Ἀγγελικῆς Μεταλλινοῦ περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 εἰς τὴν Νάουσαν. Γραμμένη εἰς τὰς πρώτας σελίδας πέντε φύλλων χάρτου, διαστάσεων 0,172×0,232μ. ἄνευ χρονολογίας.

Εἰς τὴν Νάουσαν

σ. 1

Ἔνα ἄγνωστον δραματικὸν ἐπεισόδιον τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ ἔτους 1821

Ὡς γνωστόν, κατὰ τὴν πρὸ 130 καὶ πλέον ἐτῶν Ἐπαναστάσεως τῆς Να-

1. Λέξις δυσανάγνωστος.

ούσης, ὁ Ἄδουλουβουτ Πασᾶς¹ καταλαβὼν τὴν πόλιν, συνέλαβε τοὺς Προκρίτους καὶ διέταξε τὴν σφαγὴν αὐτῶν εἰς τὴν θέσιν «Κιόσκιν». Τότε οἱ κάτοικοι τρομοκρατηθέντες, ἐγκατέλειψαν εἰς τὴν τύχην σπίτια, περιουσίας καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ παιδιά των καὶ κατέφυγον εἰς τὰ πέριξ βουνά. Οἱ Γενίτσαροι, μετὰ τὴν λεηλασίαν τῆς πόλεως ἐπέδραμον κατὰ τῶν φυγᾶδων καὶ συνέλαβον παρὰ τὴν γνωστὴν ἐξοχικὴν θέσιν τοῦ Ἁγίου Νικολάου τρία παιδιά ἡλικίας 5-7 ἐτῶν, τὰ ὁποῖα παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν ὁμήρους. Τὰ παιδιά αὐτὰ διὰ τὰ συντηρηθῆσθαι ἔτρωγον ἐπὶ δὴήμερον χόρτα καὶ ῥίζας καὶ ἦσαν εἰς σκελετώδη κατάστασιν, ὑπεχρεώθησαν δὲ τὰ συνοδεύσωσι τὸν στρατὸν εἰς τὰς μετέπειτα ἐξορμήσεις πρὸς τὴν Ἀντικὴν Μακεδονίαν, φθάσαντα μέχρι Καστορίας.

σ. 2 Κατὰ τὴν γνωστὴν ἐκ τῆς γνωστῆς θέσεως («Κιόσκιν») διέλευσίν των, εἶδον τρεῖς σωροὺς ἐκ κεφαλῶν ἀνθρωπίνων αἱμοσταζουσῶν ἐν σχήματι πυραμίδος, τόσον δὲ ἦτο ὁ τρόμος των ἐκ τοῦ μακα(β)ρίου τούτου θεάματος, ὥστε ἐπὶ ἡμέρας δὲν ἠδύνατο τὰ ἀρθρώσωσι λέξι.

Ἐνα μόνον ἐξ αὐτῶν κατώρθωσε τὰ ἀπαλλάξῃ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας διὰ χρημάτων γονναρέμπορος τις Καστοριεύς, ὀνόματι Διαμαντίδης, τοῦ ὁποίου σήμερον ἀπόγονοι ἐργάζονται εὐδοκίμως ἐν Ρουμανίᾳ, ὡς ἔμποροι γονναρικῶν.

Τὸ παιδί ἐγγνώμον διὰ τὴν εὐεργεσίαν τὴν γενομένην αὐτῷ ὑπὸ τοῦ προστάτου του, εἰργάσθη παρ' αὐτῷ μὲ ζῆλον καὶ ἀφοσίωσιν, μέχρις ἡλικίας δεκαοκτῶ ἐτῶν. Ἡ ἐπίδοσίς του εἰς τὴν γονναρικὴν ἦτο μεγάλη, δι' ὃ καὶ ὁ Διαμαντίδης παρελάμβανε αὐτὸ μαζί του μετέπειτα εἰς τὰς ἐτησίας του περιουσίας, εἰς Βελιγράδιον, Βιέννην, Δρέσδην, Λειψίαν καὶ Βουκουρέστι, ὅπου μετέβαινε διὰ τὴν πώλησιν γονναρικῶν.

σ. 3 Ὁ μικρὸς τεχνίτης ἐξελίχθη εἰς πρώτης τάξεως ἔμπορον. Ἡ ἐμπιστοσύνη ἀφ' ἑτέρου τοῦ προϊσταμένου του ἦτο ἀπεριόριστος, φθάσαντος μάλιστα μέχρι τοῦ σημείου τὰ ἀποστείλῃ τὸν δεκαοκταετῆ ἔφηβον εἰς μίαν περιουσίαν, μόνον, μὲ ἐμπορεύματα ἀξίας πολλῶν χιλιάδων γροσίων, διότι αὐτὸς ἀσθενήσας, δὲν ἦτο εἰς θέσιν πλέον τὰ ταξιδεύσῃ. Τότε δὲ ἐταξίδευσεν μὲ ζῶα. Ὁ νέος ἐπώλησε τὸ ἐμπόρευσμά του εἰς λίαν ἱκανοποιητικὴν τιμὴν, ὅταν δὲ μετὰ μῆνας ἐπανέκαμψεν εἰς Καστορίαν, ὁ προστάτης του συγκινημένος ἐκ τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ ὑφισταμένου του, τῷ ἔδωκεν ἐν σημαντικὸν ποσὸν ἐκ τῶν κερδῶν καὶ τῷ ἐπρότεινε τὰ γίνῃ συνέταιρός του.

Ἄλλ' ἡ νοσταλγία τῆς γενετείρας, τῶν γονέων του τῆς καὶ ἀδελφῆς του—διότι εἶχε καὶ ἀδελφὴν—ἦτο κάτι τὸ ἀκατανίκητον τοῦ ὕλικου συμφέροντος.

Ἐσπευσε ἀμέσως τὰ μεταβῆ εἰς Νάουσσαν διὰ τὰ ἀναζητήσῃ τοὺς οἰκείους του. Ἐκεῖ μὲ συντριβὴν ἔμαθε τὴν σφαγὴν τοῦ πατρὸς του καὶ τὸν πρόωρον

1. Ἐννοεῖ τὸν Μεχμέτ Ἐμὶν Ἐμποῦ Λουμποῦτ πασᾶν τὸν καταστειλάντα τὴν ἐπανάστασιν τῆς Ναούσης.

ἐκ τῆς λύπης θάνατον τῆς μητρὸς του. Δὲν ἔχασε ὁμως τὸ θάρρος του. Ἐνεθυμήθη ὅτι εἶχεν ἀδελφήν, ἣν εἶχεν ὑποχρέωσιν νὰ προστατεύσῃ, τὴν ὁποίαν ὁμως δὲν ἐγνώριζεν, διότι εἶχον παρέλθει δεκατρία χρόνια. Μὲ πολλοὺς κόπους ἀνεῦρε ταύτην, ἀνατραφεῖσάν παρὰ τινι φιλοξένῳ οἰκογενεῖα τῆς Ναούσσης.

σ. 4

Προικίσας ταύτην μὲ τὰ κερδηθέντα χρήματα, τὴν ὑπάνδρευσε μὲ τὸν Κόκκινον, τοῦ ὁποίου σήμερον ἔγγονοι εἶναι ὁ ἐν Ναούσση βιομηχανὸς κ. Ἐπαμεινώνδας Κόκκινος καὶ ἡ κ. Ἐλένη χήρα Γεωργίου Σεφερτζῆ ἐν Ἐδέσση. Δισέγγονοι δὲ τὰ τέκνα τῶν ἀποθανόντων Δημητρίου Κοκκίνου, Ἀριστείδου Κοκκίνου, Σταύρου Κοκκίνου, Βασιλείου Κοκκίνου καὶ Γεωργίου Σεφερτζῆ. Βλέπων δὲ ὅτι ὁ ἐμπορικὸς ὀρίζων τῆς Ναούσσης ἦτο περιορισμένος δι' αὐτὸν καὶ μὴ θέλων νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς ἀδελφῆς του, μετέβη καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Βέροιαν, ἐμφανίζουσαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μεγαλυτέραν ἐμπορικὴν κίνησιν. Ἀθελά του ἐσκέφθη ὅτι δὲν εἶχεν ἐπώνυμον, διότι ὅταν ἀπήχθη ὑπὸ τῶν Γενιτσάρων ἐκ Ναούσσης, ἦτο ἡλικίας μόνον πέντε ἐτῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ συγκαταστήσῃ ὑφ' ἧς μάλιστα συνθήκας εὐρέθη, τὸ ἐπώνυμον τῆς οἰκογενείας του.

Οἱ Βερροιεῖς ὀνοματοποιήσαντες τὰς συχνὰς μεταβάσεις του εἰς Ρουμανίαν ἀποκαλοῦσάν τὴν τότε Βλαχίαν, τὸν προσωνόμασαν Βλάχον.

σ. 5

Ἐν Βερροίᾳ ἐνυμφεθῆ, ἀποκτήσας δύο υἱοὺς καὶ μίαν θυγατέρα. Ἀπόγονοι σήμερον αὐτοῦ εἶναι οἱ ἔγγονοὶ του κ. Μαρία Χατζῆ Νικολάκη, βιομηχανὸν, ὁ Ἀριστοτέλης Βλάχος, φαρμακοποιὸς ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἡ κ. Εὐαγγελία Σεφερτζῆ βιομηχανὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Βλάχος τέως τμηματάρχης τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἡ κ. Καλλιόπη Κ. Ὀλυμπίου ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Βλάχου, ὁ σφαγεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀβουλουβοῦτ πασᾶ ἐν Ναούσση εἶχε καταφύγη ἐκεῖ ἐκ Μοσχοπόλεως τῆς Βορείου Ἡπείρου μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν ὀρδῶν.

Κατ' ἀφίγησιν τοῦ κ. Ἐμμανουὴλ Βλάχου τέως τμηματάρχου τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης Θεσσαλονίκης.—

(Ἐκ τῆς συλλογῆς ἀνεκδότων Μακεδονικῶν ἱστορικῶν τῆς κυρίας Ἀγγελικῆς Μεταλλινῆ).

6. Ἐπιστολὴ τοῦ Νικολάου Βελώνη περὶ τῆς ἐπαιναστάσεως τοῦ 1821 εἰς τὴν Χαλκιδικήν. Ἡ ἐπιστολὴ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἐκδότην τοῦ παρόντος καὶ εἶναι γραμμὴν εἰς ἑπτὰ σελίδας δύο διφύλων χαρτῶν διαστάσεων 0,195×0,295μ. Ὁ συντάκτης τῆς ἐπιστολῆς εἶναι ὀλιγογράμματος καὶ ἡ ἐπιστολὴ του διακρίνεται διὰ τὸ ἀφελὲς ὕφος τῆς, τὰς ἀσυνταξίας καὶ γενικῶς τὸ ἀκατάστατον τῆς διατυπώσεως, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα δὲν στερεῖται χρησίμων πληροφοριῶν διὰ τὴν ἐποχὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ δημοσιεύομεν αὐτὴν ἐνταῦθα μετὰ διόρθωσιν τῶν ὀρθογραφικῶν σφαλμάτων.

σ. 1

Ἀλεξανδρούπολις τῆ 5 Μαΐου 1958

Ὁ ὑποφαινόμενος Νικόλαος Δημ. Βελώνης, κάτοικος τοῦ χωριοῦ Λαγκαδίκια Θεσ/νίκης καὶ καταγόμενος ἀπὸ τὸν Ταξιάρχην Χαλκιδικῆς (ἢ Λόκοβην) γεννηθεὶς τὸ ἔτος 1879, νῦν δὲ διαμένων προσωρινῶς μετὰ τοῦ υἱοῦ μου Δημητρίου εἰς Ἀλεξ/πολιν, ἀναφέρω ὑμῖν μίαν πληροφορίαν. Εἰς τὴν Ἐφημερίδα Ἑλληνικὸς Βορρᾶς τῆς 25ης καὶ 26ης Μαρτίου τοῦ 1958 ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἰ. Παλαμῆδη εἶδα μίαν περιγραφὴν νὰ ἀναφέρῃ τὴν ἐξέγερσιν τῆς Χαλκιδικῆς, ὁ ὁποῖος συνιστᾷ εἰς τοὺς ἀναγνώστας ὅσοι γνωρίζουν κάτι σχετικὸν μὲ αὐτὴν νὰ τὸ ἀναφέρουν πρὸς ὑμᾶς. Ἐπίσης ἀναφέρει τὴν ἀφήγησιν ἐνὸς Γεροῦ-Ἀργυροῦ καὶ τοῦ ὁποίου δὲν γνωρίζει τὴν καταγωγὴν καθὼς καὶ μίαν τοπωνυμίαν Ξηρολείβαδο, τὴν ὁποίαν ἐπίσης δὲν γνωρίζει εἰς ποῖον σημεῖον εὐρίσκειται. Λοιπὸν ἐγὼ ἂν καὶ ἔφυγα ἀπὸ τὸ χωριὸ μου εἰς ἡλικίαν 14 χρόνων γνωρίζω τὴν τοπωνυμίαν αὐτὴν διότι ἄκουγα πολλὰς φορὰς τὸν πατέρα μου νὰ ἀναφέρῃ τὸ Ξηρολείβαδο καθὼς καὶ πολλοὶ χωριανοὶ τὸ ξεύρουν. Λοιπὸν τὸ Ξηρολείβαδο εἶναι στὴν Νοτιοδυτικὴν πλευρὰν τοῦ Χολομώντα καὶ περὶ τὰ 6 ἕως 7 χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν ἀκριβῆ κορυφὴν τοῦ βουνοῦ καὶ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς συγκοινωνίας Θεσ/νίκης-Ἀρναίας μέσῳ Ρεσιτικίων καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν διασταύρωσιν τοῦ δρόμου ἀπὸ Σιποτνίκια πρὸς τὴν Λόκοβην. Λοιπὸν ὁ Γεροῦ-Ἀργυρὸς εἶχε τὸ ἐπώνυμον Σάρης, τὸν γνώρισα ἐκ τοῦ πλησίον πολὺ, πῆγαινα πολλὰς φορὰς στὸ σπίτι του ὅταν ἤμουν μικρὸς, διότι εἴχαμε μίαν πνευματικὴν συγγένειαν, δηλαδὴ ὁ πατέρας μου βάφτιζε τὰ ἐγγόνια του. Ἦταν ἕνας γέρος μὲ ἄσπρα μαλλιά καὶ γένεια καὶ μὲ κόκκινα μάγουλα καὶ τὸ βράδυ τὰ καλοκαίρια πῆγαινε καὶ κοιμοῦνταν στὸ ἀμπέλι καὶ φύλαγε μιὰ κρηνιά γιὰ νὰ μὴ κλέβουν τὰ κρᾶνα.

σ. 2

Αὐτὰ λοιπὸν ὁ Γεροῦ-Ἀργυρὸς ὁ Σάρης (διότι ἔτσι λέγονται καὶ τὰ ἐγγόνια του), ἐτράφιαζε καλαμπόκι, δηλαδὴ τὸ γέμιζε δεύτερη τσάπα στὸ Ξηρολείβαδο ὅταν εἶδαν τοὺς Χριστιανούς νὰ φεύγουν.

Τὸ 1902 διηγούμην τὴν ἱστορίαν τῆς κρηνιάς εἰς τὸ Στρατόνι, πὸν δούλευα καὶ κάποιος Λιαριγγοβινὸς πὸν μὲ ρώτησε ἂν ζῆ ἀκόμα ὁ Γέρο-Σάρης ἔκαμε τὸν σταυρὸ του καὶ εἶπε, αὐτὸς κοντεύει τὰ ἑκατὸν τριάντα χρόνια, ἔκτοτε ἐγὼ ἔφυγα ἀπὸ τὴν Χαλκιδικὴν καὶ δὲν γνωρίζω πότε πέθανε ὁ Γερο-Σάρης.

Ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους ἄκουγα πῶς ὅταν ἄκουσαν οἱ χωριανοὶ τὸν χαλασμό ἄφησαν τὸ χωριὸ καὶ ἔφυγαν πρὸς Ἀνατολὰς καὶ κρύφτηκαν εἰς ἕναν βαθὺν καὶ ἀπτόμον λάκκον τὸν Ἀρκουδόλακκα πὸν εἶναι δασωμένος ἀπὸ πουρνῶρια καὶ ἄλλα διάφορα ἀειθαλῆ. Ἐξω ἀπὸ τὸ χωριὸ σὲ κάποιον ἀμπέλι ὑπῆρχε μιὰ μικρὴ καλύβα ὅπου εἶχαν ἀφήσει οἱ χωριανοὶ ἕνα γέρο τυφλὸν καὶ τὸν εἶπαν ὅτι θὰ φροντίζον κάθε μέρα γι' αὐτόν.

Τὴν ἄλλη μέρα πῆγαν οἱ Τοῦρκοι καὶ ἔκαψαν ὅλο τὸ χωριὸ, πέρασαν καὶ ἀπὸ τὴν καλύβα.

Ὁ γέρονς ὁ τυφλός, μόλις ἄκουσε βήματα ρώτησε, ἔ, παιδιὰ εἶναι μακρὰ σ. 3
τὸ Ρωμαῖκο; ἀλλὰ οἱ Τοῦρκοι ἀντὶ ἀπαντήσεως τὸν ἔσφαξαν.

Οἱ Λοκοβίτες ἔμειναν στὸν Ἀρκουδόλακκα, ὅλο τὸ καλοκαίρι πήγαιναν
τὴν νύκτα στὸ χωριὸ καὶ ἔπαιρναν διάφορα σκεύη, ποὺ εἶχαν ἀνάγκη, ἐπίσης
πήγαιναν τὴν νύκτα καὶ θέριζαν διάφορα γεννήματα στὴν Μπλανᾶ καὶ τὴν ἡμέ-
ρα μὲ ταῖς γυναῖκες τὰ κουπάνιζαν, τὰ ἄλεθαν σὲ χειρόμυλα καὶ ἔκαμναν ἀλεύρι
καὶ μπουλγκούρια, δὲν γνωρίζω ἂν πῆγαν τὸν χειμῶνα στὸ Ἅγιον Ὅρος.

Ὅταν ἦμαν ὡς 12 χρονῶν πῆγα δύο φορὲς μαζί του στὰ μελίτσια, τὴν
πρῶτη φορὰ πῆγα στὸ Ἐγρῆ-Μπουτζάκ (Νέα Ἀπολωνία) καὶ Παζαρούδα,
περάσαμε καὶ ἀπὸ ἄλλα χωριά. Εἰς ἓνα χωριὸ ἀπὸ αὐτὰ μὲ ἔδειξε ὁ πατέρας
μου ἓνα σπίτι ἔρημο χωρὶς πόρτες καὶ παράθυρα καὶ μὲ εἶπε πὼς ἐκεῖ μέσα
εἶχαν γεμίσει χριστιανούς καὶ τοὺς εἶπαν νὰ βγαίνουν ἓνας ἓνας ἔξω καὶ στὴν
πόρτα τοὺς ἔκοβαν τὸ κεφάλι. Στὸ δεύτερο ταξίδι περάσαμε ἀπὸ τὸ χωριὸ Βα-
σιλικὰ καὶ προχωρώντας πρὸς τὴν Γαλάτισταν μὲ ἔδειξε ἓνα ξερὸ χαντάκι ποὺ
κατέβαινε ἀπὸ τὴν Γαλάτιστα καὶ μὲ εἶπε ὅτι ὅταν ξεκίνησαν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ
τὴν Θεσσαλονίκη γιὰ νὰ κτυπήσουν τοὺς χριστιανούς, ἀποφάσισαν σαράντα
παλικάρια νὰ θυσιαστοῦν γιὰ νὰ γλυτώσουν οἱ χριστιανοί. Στάθηκαν λοιπὸν
ἔξω ἀπὸ τὰ Βασιλικὰ καὶ ἄρχισαν νὰ τουφεκοῦν στὸν ἀέρα. Οἱ Τοῦρκοι ἄκου-
σαν τὸ τουφεκίδι καὶ σταμάτησαν, ἔστειλαν δυὸ ἱππεῖς νὰ ἰδοῦν τί γίνεται καὶ
καθυστέρησαν μιὰ μέρα.

Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Χριστιανοὶ εἶχαν πιάσει τὰ βοννά. Τὴν ἄλλη μέρα, σ. 4
ξεκίνησαν, οἱ Τοῦρκοι ἔφθασαν στὰ Βασιλικὰ, πῆγαν νὰ κυκλώσουν τὰ παλικάρια
καὶ τὰ παλικάρια ἀμυνόμενα χόθησαν μέσα στὴν χαράδρα, κυκλωμένα προ-
χωροῦσαν τὸν ἀνήφορο, ὥσπου ἔφθασαν εἰς ἓνα σημεῖον ποὺ ἡ χαράδρα τελείω-
νε σὲ ἀνοιχτὸ χωράφι. Ἐκεῖ ἦταν καὶ μία γκορτσιὰ (ἐγὼ τὴν εἶδα διότι ἦταν
κοντὰ στὸν δρόμο), τὰ παλικάρια μαζεύτηκαν κάτω ἀπὸ τὴν γκορτσιὰ, οἱ Τοῦρ-
κοι τοὺς κύκλωσαν ὀλόγυρά τους καβαλαρία. Αἱ σφαῖρες ἔπεφταν ἀπάνω τους,
τότε ἓνας νέος πέταξε τὴν κάπα του καὶ τὸ τουφέκι του, πῆρε τὸ γυμνὸ γιατα-
γάρι στὸ χέρι του καὶ ὤρμησε ἀπάνω στὴν καβαλαρία πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἁγίας
Ἀναστασίας ποὺ ἦταν τὸ βοννὸ πιὸ κοντὰ, καὶ κουνώντας τὸ γιαταγάρι δεξιὰ
καὶ ἀριστερὰ ἄνοιξαν οἱ Τοῦρκοι καὶ χωρὶς νὰ τὸν πετύχῃ καμιὰ σφαῖρα πρό-
λαβε καὶ ἔπιασε τὸ βοννὸ καὶ γλύτωσε. Οἱ ἄλλοι οἱ 39 σκοτώθηκαν ὅλοι ἐκεῖ
στὴ γκορτσιὰ. Ὅταν ἐδόθη ἡ διαταγὴ νὰ γυρίσουν οἱ χριστιανοὶ στὰ χωριά
τοὺς ἐκάλεσαν τοὺς μονχτάρηδες νὰ παρουσιαστοῦν εἰς τὰς Ἀρχάς. Τότε στὴ
Λόκοβη τὴν τιμητικὴν αὐτὴν θέσιν τὴν εἶχε κάποιος ὀνόματι Γερο-Χρηῆστος,
ἐπὶ πολλὰ χρόνια μονχτάρης. Συνεννοήθηκαν λοιπὸν τρεῖς τέσσαρες ἀπὸ διά-
φορα χωριά νὰ παρουσιαστοῦν μαζί ἐνωμένοι καὶ στὸν δρόμο ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς
ἐπρότεινε νὰ σκεφθοῦν τί θὰ ἔπρεπε νὰ εἴπουν ἐκεῖ ποὺ θὰ παρουσιαστοῦν.
Τότε ὁ Γερο-Χρηῆστος τοὺς εἶπε. Ἄς πᾶμε πρῶτα στὸν Ἀγᾶ νὰ δοῦμε τί θὰ
μᾶς πῆ, καὶ ὕστερα θὰ ἀπαντήσωμε, ἀπὸ τῶρα τί βιάζεστε;

σ. 5 Ὅταν οἱ μουχτάρηδες παρουσιάσθηκαν τοὺς ἔδωσαν διαταγὴ νὰ συμμαζευτοῦν ὅλοι στὰ χωριά τους καὶ νὰ ἀρχίσουν τὶς δουλειές τους, καὶ οἱ μουχτάρηδες ὑποσχέθηκαν νὰ ἐκτελέσουν τὴν διαταγὴν. Ξεκίνησαν λοιπὸν καὶ μάζευαν ὁ καθένας τοὺς δικούς του ἀπὸ τὰ διάφορα μέρη ποὺ βρισκόνταν. Ἐνας Λοκοβίτης εἶχε πάει σὲ κάποιο Προξενεῖο ξένο ὡς ὑπηρέτης στὴν Θεσσαλονίκη, καὶ ὁ μουχτάρης, ὁ Γέρο-Χρῆστος πῆγε νὰ τὸν πάρῃ γιὰ τὸ χωριό. Ὁ Πρόξενος λυπήθηκε τὸν ὑπηρέτη ποὺ θὰ πῆγαινε νὰ ταλαιπωρηθῆται στὸ χωριὸ καὶ ἀπευθυνόμενος στὸν Γέρο-Χρῆστο τὸν εἶπε νὰ ἀφήσῃ τὸν ὑπηρέτη στὸ Προξενεῖον, διότι ἐκεῖ ἐκτὸς τῶν ἄλλων θὰ εἶχε καὶ μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν ἐντὸς αὐτοῦ. Τότε ὁ μουχτάρης χτύπησε τὸ πόδι του κάτω καὶ φώναξε, «Τὸν ραϊὰ μ' γυρεύω» καὶ χωρὶς νὰ φέρῃ ἄλλην ἀντίρρησην ὁ Πρόξενος τὸν ἄφησε νὰ πάρῃ τὸν Λοκοβίτην.

Ἐπίσης ἐγνώρισα καὶ τὸν ἐκ Πολυγύρου καλόγηρον τὸν Μακάριον, ποὺ ἀναφέρει ὁ κ. Ἰ. Παλαμήδης.

Τὸ ἔτος 1889 ὅταν ἤμουν 10 χρονῶν μὲ πῆρε ὁ πατέρας μου καὶ μὲ πῆγε στὸ Ἅγιον Ὄρος ὡς παραγιὸν σὲ κάποιον καλόγηρον στὴν μονὴν τοῦ Διοχειαρίου. Ὁ καλόγηρος αὐτὸς ἦταν 77 χρονῶν καὶ ὠνομαζόταν Μακάριος, ἦταν ὁ ἀρχαιότερος ὄλων μέσα στὸ μοναστήρι, γι' αὐτὸ καὶ εἶχε τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Α διαμέρισμα ἀποτελούμενον ἀπὸ δύο μικρὰ δωμάτια εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλασσίας πλευρᾶς τῆς μονῆς. Μὲ τὸν Μακάριον ἔμεινα ἕως 8 μῆνες, αὐτὸς ἦταν προεστὼς καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἔχῃ παραγιόν,|εἶχε καὶ βάρκα δική του, μία πολὺ μικρὴ, κάποτε μὲ ἔπαιρνε καὶ κάναμε μιά βόλτα ἀντίκρου ἀπὸ τὸ μοναστήρι, αὐτὸς τραβοῦσε τὰ κουπιὰ μόνος, μαζεύαμε ἀχινοὺς καὶ πεταλίδες καὶ μὲ διηγούνταν τὸν βίον του. Μὲ ἔλεγε ὅτι ὅταν πῆγε στὸ Ἅγιον Ὄρος στὶς Καρυές ἦταν 7 χρονῶν, ἦταν ἐκεῖ σὲ κάποιον θεῖον του καὶ ὅταν ἔγινε ὁ χαλασμὸς φοβήθηκε ὁ θεῖος του ὅτι θὰ πῆγαιναν οἱ Τοῦρκοι, νὰ τοὺς σφάξουν καὶ γιὰ νὰ γλυτώσῃ ὁ ἀνεπιός του τὸν ἔστειλε στὸ Διοχειάριον, διότι ἐκεῖ δὲν θὰ πῆγαιναν οἱ Τοῦρκοι. Ἔτσι βρέθηκε στὸ μοναστήρι ἀπὸ ἡλικίας 7 ἐτῶν καὶ κατοικοῦσε στὸ μοναστήρι ὀλόκληρα 70 χρόνια, γι' αὐτὸ εἶχε καὶ μεγαλυτέραν ἐκτίμησιν, μὲ ἔλεγε ὅτι τὸ βαπτιστικὸν του ὄνομα ἦτο Μηχαῖλ καὶ ὅταν ἔγινε καλόγηρος μετωνομάσθη Μακάριος. Ὅταν ἦταν νέος εἰργάζετο σὲ διάφορες ὑπηρεσίες τῆς μονῆς, διότι ἐργάζονται μέχρι ἐνὸς ὁρίου καὶ πληρώνονται μίαν λίραν τὸν μῆνα καὶ ὁ Μακάριος εἶχε ἀποκτήσει ἀρκετὰς λίρας καὶ παρητήθη τῆς ὑπηρεσίας, ἐπλήρωσε στὸ μοναστήρι 20 λίρες, τὸν διάβασαν μιά εὐχὴν καὶ ἔγινε προεστὼς. Οἱ προεστοὶ συνεδριάζουν καὶ ἀντιπροσωπεύουν τὴν μονὴν εἰς διάφορους ὑποθέσεις. Ὁ Μακάριος εἶχε δανείσῃ 200 λίρες σὲ κάποιους δικούς του στὸν Πολύγυρο καὶ ἀποφάσισε νὰ ὑπάγῃ νὰ τὰ εἰσπράξῃ. Ἐμένα μὲ ἄφησε εἰς ἕνα γέροντα πνευματικὸν Κύπριον 90 χρονῶν θυμοῦμαι, ἦτον ἡ ἐποχὴ ποὺ ἐγένοντο οἱ γάμοι τοῦ τότε Διαδόχου τῆς Ἑλλάδος Κωνσταντίνου μετὰ τῆς Σοφίας καὶ ὁ γέροντας διάβαζε μίαν ἐφημερίδα καὶ ἔλεγε.

σ. 6

Αὐτὸς ποὺ παντρεύεται τώρα θὰ σᾶς λευτερώσῃ ἐσᾶς μιὰ μέρα· πέρασαν
 δυὸ μῆνες καὶ παραπάνω ὄσπου νᾶρθῃ ὁ Μακάριος. Ὅταν ἦλθε μὲ πῆρε πῆ- σ. 7
 γαμε πάλι στὸ δικό του τὸ διαμέρισμα, μὲ ἔλεγε πάλι τὶς ἱστορίες καὶ πὼς ὅταν
 πῆγε στὸν Πολύγυρο παράγγειλε τὸν πατέρα μου καὶ τὴν μητέρα μου καὶ πῆ-
 γαν καὶ τὸν γνώρισαν καὶ μὲ συμβούλευε ὅταν μεγαλώσω νὰ γίνω καλόγηρος
 καὶ ὅτι ὅταν αὐτὸς θὰ πέθαινε θὰ μὲ ἔγραφε 50 λίρες στὸ ὄνομά μου, διότι τῶν
 καλογήρων ἡ περιουσία μένει πάλι στὸ μοναστήρι.

Τὰς παραμονὰς τοῦ Πάσχα ἦλθε ὁ πατέρας μου, μᾶς ἔφερε μερικὰ ἀυγά
 καὶ ἔμεινε καὶ ἔκαμε μαζί μας τὸ Πάσχα καὶ τὴν Τρίτη μέρα ποὺ θὰ ἔφευγε
 ἐγὼ θυμίσθηκα πὼς στὸ χωριὸ τὰ παιδιὰ χτυποῦν τὶς καμπάνες μὲ τὴ σειρὰ
 ὅλη μέρα μέχρι τὴν Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ καὶ ἄρχισα τὰ κλάματα, ἄλλο ἀπὸ τὶς
 καμπάνες δὲν ἤθελα νὰ ξεύρω τίποτα, οὔτε τὸν Μακάριο μὲ τὴν θλίψη του,
 οὔτε τὶς 50 λίρες. Ξεκίνησα μὲ τὸν πατέρα μου πῆγα στὸ χωριὸ καὶ χόρτασα
 νὰ χτυπῶ τὶς καμπάνες, μεγάλωσα γύρισα ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἀκόμα λίρα δὲν
 ἔπιασα.

Μετὰ πολλῆς τιμῆς καὶ πατριωτισμοῦ
 Ν. Βελώνης

Νικόλαος Βελώνης
 Σιδ. Σταθ. Ποταμοῦ
 Ἀλεξ/πόλεως

R É S U M É

J e a n K. V a s d r a v e l l i s, Divers documents concernant à l'histoire
 moderne de la Macédoine.

L'auteur publie six documents sous seing privés fournissant des rensei-
 gnements considérables en ce qui concerne l'histoire de la Macédoine, à sa-
 voir:

1. Un contrat de vente, daté de 1843, provenant de Naoussa.
2. Un testa-
 ment, daté de 1868, provenant de Strouga.
3. Une exhortation, datée de 1872,
 relative à l'organisation communale des Grecs à Thessalonique.
4. Une lettre,
 datée de 1878, provenant de Megarovon, relative aux Koutso-Valaques.
5. Une lettre de Angeliki Metallinou, concernant l'insurrection de 1821 à Naoussa.
6. Une lettre de Nicolas Velônis concernant l'insurrection de 1821 en Chalci-
 dique.